

HÖGSKOLAN
DALARNA

REMISSVAR
2020-11-30
HDa 1.5-2020/817
Ert dnr U2020/03826/GV

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm
u.remissvar@regeringskansliet.se

Utredningen om planering och dimensionering av komvux och gymnasieskola (SOU 2020:33)

Högskolan Dalarna har beretts möjlighet att lämna synpunkter på ovan rubricerad remiss, här efter benämnd utredningen alternativt förslaget.

På ett generellt plan tillstyrker Högskolan Dalarna utredningens förslag, men har synpunkter och förslag till ändringar.

Högskolan Dalarna tillstyrker utredningens förslag att som tillägg till elevernas efterfrågan även utgå från arbetsmarknadens behov vid dimensioneringen av gymnasieskolan. Ett förtydligande krävs om vad som avses med att dimensioneringen ska utgå från ungdomars behov och då bör ett även ett generellt bildningsperspektiv beaktas.

Högskolan Dalarna tillstyrker förslaget om krav på ett primärt samverkansavtal för att skapa ett ändamålsenligt utbud av program som är sökbara för presumtiva elever inom ett primärt samverkansområde. I ett sådant arbete bör värdet av en bildad befolkning vägas in vid dimensionering av utbildningarna. En rationell dimensionering som endast tar avstamp i omedelbara behov riskerar att försumma vikten av att utveckla humankapitalet i ett längre perspektiv. Förslaget bör kompletteras med skrivningar som ger ett sådant utrymme. Vidare bör ett samverkansavtal kunna anpassas till rådande regionala förhållanden och inte fastslås till att omfatta ett visst antal kommuner.

Högskolan Dalarna tillstyrker att antagningsorganisationen bör vara gemensam för alla skolenheter inom ett primärt samverkansområde, samt förslaget att ansvaret för att ta fram saklig information inför dimensionering bör ligga på central nivå.

Högskolan Dalarna är tillstyrker utredningens bedömning att uppgifter om samtliga verksamheters förutsättningar och resultat behöver finnas tillgängliga, både för statliga och kommunala aktörer, samt för forskare. Det borde vara en självklarhet att uppgifter, även från enskilda huvudmän, ska göras tillgängliga för uppföljning, planering och forskning. Det sistnämnda handlar i ett större perspektiv om möjligheten att legitimera ett offentligt finansierat utbildningssystem.

När det gäller utredningens vida diskussion om grundläggande behörighet anser Högskolan Dalarna att tillgänglighet till utbildningssystemet bör vara den rådande principen. Det får till följd att krav på ämnesstudier som ger grundläggande behörighet på yrkesprogrammen bör återinföras eftersom det tillgängliggör högre studier.

Utredningen föreslår att huvudmän för gymnasieskolan ”ska aktivt verka för en allsidig social sammansättning av elever på sina skolenheter” (2 kap. 8 c §). Högskolan Dalarna ser utredningens förslag som mycket lovligt, men anser att nuvarande formuleringar är problematiska ur två perspektiv.

För det första framgår det av utredningen att det är elever med olika socioekonomisk bakgrund som avses och då bör lagtexten formuleras så att detta tydliggörs i stället för den nu föreslagna formuleringen om en ”allsidig social sammansättning”. Den föreslagna formuleringen ger utrymme för tolkningar, som betänkandet inte åsyftar. Användningen av ordet ”allsidig” riskerar att urholka möjligheten att uppnå avsedd effekt med förslaget. Det är elevers socioekonomiska bakgrund som är central i den forskning som uppehåller sig kring likvärdighetsproblem i skolan och som utredningen både utgår från och hänvisar till (se utredningen och där anförd litteratur, s. 197–213). Högskolan Dalarna föreslår därför en mer stringent och forskningsbaserad benämning för att uttrycka det som avses: elever med olika socioekonomisk bakgrund. I detta sammanhang är det också av vikt att föreskrifterna klargör dels vilka faktorer som anses vara relevanta för socioekonomisk bakgrund.

För det andra behöver den föreslagna bestämmelsen kompletteras med information om vad som ingår i huvudmännens skyldigheter enligt formuleringen ”ska aktivt verka för...” (2 kap. 8 c §). Såväl ordet ”aktivt” som ”verka för” behöver förses med entydiga direktiv om vad som avses. Sannolikt kan ordet ”aktivt” strykas under förutsättning att orden ”verka för” förtydligas. Problemet handlar både om att huvudmännen ska ha tydliga direktiv att följa, och att Statens skolinspektion ska ges möjlighet att kontrollera om verksamheten uppfyller de krav som föreskrivs enligt 26 kapitlet 2–3 § i skollagen.

Ett förtydligande bör även klargöra hur den föreslagna bestämmelsen är tänkt att användas och vilka sanktioner som kopplas till den då den inte efterföljs. Det sistnämnda är av vikt, inte minst för att förslaget ska ha möjlighet att uppnå avsedd effekt. Tidigare i år, den 28 maj, meddelade Högsta förvaltningsdomstolen dom i mål nr 1593-19, där det framgår hur tillsynsmyndighetens möjligheter att meddela föreläggande begränsas när bestämmelsens formulering är oklar (HFD 2020, ref. 28). Huvudmännens skyldigheter bör därför tydligt klargöras med avseende på formuleringen ”ska aktivt verka för...”.

Högskolan Dalarna tillstyrker även förslaget om ett kompensatoriskt riktat statsbidrag, men anser att grunderna för detta bör förtydligas.

Yttrandet har utarbetats av Madeleine Michaëlsson, universitetslektor och utvecklingsledare för lärarutbildningsområdet vid Högskolan Dalarna, efter diskussion med lärare och forskare vid högskolan.

HÖGSKOLAN DALARNA

Martin Norsell
Rektor